

In den Wäldern sind Dinge, über die nachzudenken,
man jahrelang im Moos liegen könnte. (Franz Kafka)

Laat je in deze rubriek verwonderen door grappige, indrukwekkende en leerrijke boswaarheden uit het verleden. Eigen bijdragen en ideeën zijn steeds welkom op het redactieadres!

Van paardenstoeterij tot Zwaenepoel

HANS BAETÉ

Precies 30 jaar geleden besliste de toenmalige houtvester Joseph Zwaenepoel om in circa 18 hectare van het Zoniënwoud spontane processen de vrije loop te laten. Deze plek maakt vandaag deel uit van het grootste bosreservaat in Vlaanderen, met een totale oppervlakte van 230 hectare én met de naam van de vooruitstrevende houtvester. Iets meer dan 26 hectare van dit gebied – gelegen ten westen van de priorij van Groenendaal – stond lange tijd bekend als Harras.

De naam Harras verwijst naar een paardenstoeterij waar de landvoogden Albrecht en Isabella vanaf 1614 paarden lieten fokken voor de jacht. En niet zomaar de eerste

de beste: de aartshertogen verkozen naar verluidt de Zoniëse paarden boven deze uit hun befaamde stoeterij te Mariemont. De fokkerij met stalling in Groenendaal stond bekend als *De Binders* (een verbastering van *bunders*?) en is als dusdanig terug te vinden op een gravure in de *Chorographia Sacra Brabantiae* van Antonius Sanderus uit 1659. Het onderhoud van de stoeterij – inclusief het gebruik van honderden bomen voor de constructie van afsluitingen – kostte blijkbaar zoveel geld, dat ze het einde van de zeventiende eeuw niet zou halen. Volgens archieven van de Rekenkamer richtten de paarden veel schade aan in het woud. Boshistoricus Sander Pierron schrijft in 1905: *Le haras a causé de tout temps des dommages au domaine. Non seulement il a occasionné des dépenses élevées, mais la quantité de bois qu'exigent ses installations et son entretien va grandissant. Cent cinquante bonniers (vermoedelijk ongeveer 180 hectare!) sont consacrés à son besoin propre.* De voor de stoeterij ontgonnen zone was op dat moment al meer dan 200 jaar opnieuw bos en ze zou dat ook blijven tot op heden.

De bijzondere voorgeschiedenis van dit stukje Zoniënwoud was goed bekend bij Joseph Zwaenepoel. In zijn kantoor te Jezus-Eik kon hij beschikken over een achttiende-eeuwse kopie van het kaartenboek van landmeter Lambert Laurin uit de jaren 1630. Op één van de kaarten in dit landboek is er sprake van *De Bunders van de Harras* met aanpalende weiden: *de Wijde nevens de Bunders en de Wijde in de gersdelle* (gers = gras; delle = vallei; zie Figuur 1). De aanwezigheid van al dat groene gras met drinkplaatsen voor paarden kan misschien

Figuur 1: De Bunders van de Harras met aanpalende weiden in 1638. Het zuiden bevindt zich bovenaan. De maatstreek van 150 roeden stemt overeen met circa 827 meter. Bemerkt ook de naam *Kersselaers pleyn* bij de boompjes in de linkerbovenhoek. Het is de oude naam van een deel van het huidige bosreservaat Joseph Zwaenepoel. Het lot van *de Eyck met de Corsten* rechts onderaan blijft een mysterie. © Hans Baeté

Vanonder het mos

een beetje vreemd lijken voor wie deze plek vandaag bezoekt. We mogen echter niet uit het oog verliezen dat in Groenendaal ooit talrijke grachten werden gegraven om water vanuit zowel (permanente) bronzones als (tijdelijke) stuwwatergronden aan te voeren. Sander Pierron schrijft in deze context over het (her)aanleggen van bosvijvers met nut en praal: *Quelques pièces d'eau existent déjà à Groenendaal. Il est proposé d'en creuser d'autres, au fur et à mesure des ressources, notamment là où elles existaient jadis (...). Tout en augmentant l'agrément de la forêt (de charme van het bos), les étangs (...) assurent aussi le revenu de la pêche et fournissent aux oiseaux et au gibier une eau qui souvent manque dans la forêt de Soigne (sic, zonder s op het einde).*

Laat ons tenslotte niet vergeten dat het bovenhalen van bodemlagen door graafwerken in het Zoniënwoud meermaals aanleiding gaf tot het ontstaan kalkrijke, 'geherminaliseerde' leefgebieden in een overwegend zure, uitgeloopte omgeving. Vrij recente vondsten van Vogelnestje en Witte rapunzel – in de omgeving van het bosreservaat – zijn daar mogelijk niet vreemd aan. ■

Meer info: hans@miradal.com

SPECIALE AANBIEDING! Enkel voor u als abonnee

U kan genieten van alle finalistenbeelden van de Argus fotowedstrijd. Nagelnieuw en met schitterende bosfoto's. Een echt hebbeding.

U ontvangt het Argusfotoboek 2013 in uw brievenbus voor slechts 15 euro. Bestellen: info@bosplus.be

Opsnoeien toekomstbomen.

vdSande

bosbouw en natuurbeheer

Uw specialistische partner in bosbeheer en ecologie:

- Inventarisaties
- Bosbeheerplannen
- Beheervisies en inrichtingsplannen
- Aanwijzen dunningen en bosverjonging
- Houtverkoop en begeleiding bosexploitatie
- Voorbereiding en begeleiding maatregelen: aanplant, inboet, prunusbestrijding, plaggen, etc...

Hoekvensedreef 6a | 4722 SC | Schijf | Nederland
Telefoon: +31 (0)6 3069 0338 | gijs.vd.sande@bosennatuur.eu
www.bosennatuur.eu